

Vital hundreåring

Norsk psykiatrisk forening feirer 100 år i 2007. Foreningens formål er å fremme psykiatriens utvikling, både praktisk og vitenskapelig. Det er en høyst oppgående og vital fagmedisinsk forening som tar fatt på nye hundre år.

– Psykisk helsevern og psykiatrien har gjort store fremskritt i løpet av de hundre årene foreningen har eksistert, og vi ser nå konturene av ytterligere fremskritt og bedre tilpasset behandling, sier Jan Olav Johannessen, foreningens leder.

Kunnskapsbasert tjeneste

Jan Olav Johannessen som er sjefslege ved psykiatrisk klinikk, Stavanger Universitets-sjukehus, overtok som leder av foreningen høsten 2006. Han er opptatt av kvalitetsarbeid i medisinsk virksomhet, kvalitetssikring og forebyggende arbeid, og har i alle år engasjert seg i organisasjonsutvikling og helsetjenesteutvikling, de senere årene også i TIPS-prosjektet (tidlig intervensjon ved psykose) som er et bredt anlagt forsknings- og helsetjenesteutviklingsprosjekt i samarbeid mellom Ullevål universitetssykehus, Roskilde universitetssykehus og Stavanger Universitetssjukehus. – Både i medisinen generelt og i psykiatrien spesielt må utviklingen være kunnskapsbasert. Det skjer i krysningspunktet mellom geografi, økonomi, politikk og profesjonsinteresser, sier Johannessen. – Jeg ønsker at organiseringen i fremtiden skal baseres mer på faglig evidens slik at vi får en evidensbasert og derigjennom mindre «innfalls- og motebasert» organisering av helsetjenestene, sier han.

Bedre tilgjengelighet

– Det er viktig for psykiatrien at man er samlokalisert med de somatiske helsetjenestene. Det har både somatikk og psykiatri stor nytte av. Men det er i hovedsak en ulempe for psykisk helsevern at man er samorganisert, dvs. at man har felles budsjetter med somatisk helsetjeneste. Internt i et felles helseforetak blir psykisk helsevern nesten alltid taperen. Derfor ønsker styret i foreningen at psykiatrien blir skilt ut som egen økonomisk driftsenhet. Jeg vil imidlertid understreke at vi ønsker faglig fellesskap med somatikken, daglig faglig samvær og en geografisk samlokalisering, fastslår Johannessen.

– Når det gjelder organisering av psykiatrien per se så er det nok en erfaring at de fleste synes det er uheldig med for mange selvstendig organiserte «faglige småkonger». Det hindrer en rasjonell pasientflyt, og kan også gjøre det vanskeligere å bevare kontinuitet i behandlingen, sier han.

– Terskelen for å komme til i spesialisthelsetjenesten må senkes, og den tiden som går fra mennesker utvikler en alvorlig psykose som f.eks. psykose eller spiseforstyr-

relse og til de får spesialisert behandling, må reduseres, sier Johannessen. – Dette er noe av det viktigste foreningen vil jobbe for i tiden som kommer. Det andre viktige forholdet er å ta vare på og bygge ut det psykiatriske tilbudet slik at de «mykere» behandlingsformene som psykoterapi, musikkterapi, dramaterapi o.l. sikres en plass i fremtidens psykiske helsevern.

– I vår tid da helsetjenesten styres etter «new public management»- prinsipper, er disse «mykere» behandlingstilnærmingene under press. Vi har fått en dreining mer i retning mot biologisering av behandlingsformer. Ikke et stygt ord om den biologiske delen av psykiatrien, men presset i dag ligger på disse tidkrevende behandlingsformene. Tid til å være sammen med pasientene er kanskje det dyreste enkeltelement i dagens helsevesen, og det som er under størst press, fastslår Johannessen.

Egne avdelinger

– Jeg tror også det blir viktig å organiseres psykiatrien med egne avdelinger for unge voksne i aldersgruppen 14/15 til 24 år for å få en bedre forståelse av denne gruppens problemer og mer spesifikke behandlings- og omsorgstiltak, sier han. Primærhelsetjenesten, skolen, lærere og rådgivere er viktige samarbeidpartnere her. En slik organisering er også i tråd med en økende internasjonal trend. Det vil også være en utfordring for fastlegessystemet å bli bedre til å oppdage tidlige tegn til alvorlig psykisk lidelse hos unge. Her har vi sammen med allmennlegene en betydelig utfordring, understreker han.

Opplysningsarbeid er viktig

– Psykiatri er et fag med mange dimensjoner, men all god psykiatri og psykologisk behandling tar utgangspunkt i pasientenes erfaringer og opplevelser. Både i arbeidet med den enkelte pasients individuelle behandling, og i forhold til grupper av pasienters erfaringer, må pasientenes samlede erfaringer legges til grunn også for utviklingen av tjenestetilbudet, sier han.

– Det å få pasientene som aktive deltakere i prosessen i egen helbredelsesprosess er et mål for all god psykiatri. Psykiatriens endelige mål er at pasienten skal bli i stand til å ta vare på seg selv. Opplysning og kunnskapsformidling vil også være et veldig viktig mål i årene som kommer. Jeg vil derfor berømme Sosial- og helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet med antistigmakampanjen som settes i gang i september, sier han.

Jan Olav Johannessen leder psykiaterne i jubileumsåret. Foto privat

– Psykiske lidelser rammer nesten alle familier, og det er viktig å understreke at nesten alle kommer ut av dette, ofte også styrket. Det er veldig viktig at folk forstår dette. Det er ikke «dem og oss», men bare «oss». For noen får imidlertid sykdommen en alvorlig og kronisk utvikling. Det er denne gruppen som ofte fanger oppmerksomheten – som i mediene og i dagligtalen kalles «psykiatrisk pasient» – og som gir de store overskriftene. Men også for de alvorligst syke arbeider vi særlig med tidlig intervensjon. Kommer vi tidligere til går det også bedre med disse. Det er en utfordring for den psykiatriske helsetjenesten å senke terskelen for å motta henvisninger fra fastlege slik at man ikke forsinkes denne prosessen, understreker Johannessen.

Han påpeker også at Norsk psykiatrisk forening deltar aktivt i å redusere innslaget av tvang i psykisk helsevern. – En målsetting er å redusere dette både i forhold til tvangsmedisinering og tvangsbehandling, sier han. – Viktige virkemidler er at det er en god kapasitet i psykisk helsevern og kanskje særlig i akutttilbudet, dessuten at det er en lav terskel for å søke behandling.

– Ved en hundreårs milepæl er det også viktig at psykiatrien og psykisk helsevern erkjenner de feiltrinn som er begått og er på vakt mot nye slike feiltrinn, sier Jan Olav Johannessen. – Den beste forsikring mot nye feiltrinn er at vi har et godt samarbeid med pårørende, pasienter, pasientorganisasjoner og pårørendeorganisasjoner, samt andre interesseorganisasjoner som arbeider for bedre behandling og bedre omsorg for psykisk syke, fastslår han.

Lise B. Johannessen

lise.berit.johannessen@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk